

ADVIES Nr 24 / 2006 van 12 juli 2006

O. Ref. : SA2 / EV / 2006 / 001 / 024

BETREFT : Advies ingevolge een evocatiebeslissing in het dossier CSSS/06/060 overgemaakt door de Voorzitter van het Sectoraal Comité van de Sociale Zekerheid.

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,

Gelet op de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de sociale zekerheid, in het bijzonder artikel 44 zoals het laatst werd gewijzigd door de wet van 26 februari 2003;

Gelet op de adviesaanvraag, ingediend bij het Sectoraal Comité van de Sociale Zekerheid door de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten met betrekking tot de vraag in welke mate de mededeling van persoonsgegevens aan gerechtigden ook betrekking mag hebben op persoonsgegevens aangaande minderjarigen van wie de gerechtigden de wettelijke vertegenwoordigers zijn;

Gelet op het auditoraatsrapport van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid van 10 januari 2006;

Gelet op de beslissing van 21 februari 2006 van de Voorzitter van het Sectoraal Comité van de Sociale Zekerheid om de aan het Comité voorgelegde vraag tot interpretatie te evoceren voor de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;

Gelet op de ontvangst van de aanvraag tot evocatie door de Commissie op 1 maart 2006;

Gelet op het advies van 23 juni 2006, medegedeeld door de Federale Commissie "Rechten van de patiënt".

Gelet op het verslag van Mevrouw A. Vander Donckt,

Brengt op 12 juli 2006 het volgend advies uit :

I. ONDERWERP VAN HET VERZOEK OM ADVIES

Artikel 32 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, bepaalt de personen die recht hebben op geneeskundige verstrekkingen. Het betreft niet enkel de eigenlijke gerechtigden maar tevens de personen die zij ten laste hebben.

Artikel 10 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (WVP) verleent aan elke betrokkene het recht om mededeling te bekomen van de hem betreffende persoonsgegevens die het voorwerp uitmaken van een verwerking.

Een lijst van geneeskundige verstrekkingen zal dus kunnen meegedeeld worden aan de titularis die erom verzoekt. Deze lijst omvat, per geneeskundige verstrekking, de volgende persoonsgegevens:

- De naam van de titularis
- Het aansluitingsnummer
- De naam van de begunstigde
- De datum van de geneeskundige verstrekking
- De naam van de verstrekker
- De nomenclatuurcode van het RIZIV van de geneeskundige verstrekking
- De benaming van de geneeskundige verstrekking
- Het aantal geleverde geneeskundige verstrekkingen
- De bedragen van de terugbetalingen en de persoonlijke bijdragen

De Voorzitter van het Sectoraal Comité van de Sociale Zekerheid vraagt aan de Commissie om een advies uit te brengen met betrekking tot de vraag in welke mate de mededeling van persoonsgegevens aan gerechtigden ook betrekking mag hebben op persoonsgegevens aangaande minderjarigen van wie de gerechtigden de wettelijke vertegenwoordigers zijn.

II. ONDERZOEK VAN DE AANVRAAG

A. Toepasselijke wetgeving

1. Het burgerlijk wetboek

Artikel 372 van het Burgerlijk Wetboek stelt dat een kind onder het gezag van zijn ouders blijft tot aan zijn meerderjarigheid of zijn ontvoogding.

Artikel 376 van hetzelfde wetboek voorziet dat wanneer de ouders het gezag over de persoon van het kind al dan niet gezamenlijk uitoefenen, zij ook al dan niet gezamenlijk als zijn vertegenwoordiger optreden.

2. De WVP

Het voormelde artikel 10 van de WVP verleent aan de betrokkene, die zijn recht op toegang tot de hem betreffende gegevens die worden verwerkt uitoefent, ondermeer de mogelijkheid om hiervan mededeling te bekomen.

B. Analyse

1. Benadering van het probleem in andere wetgevingen

- Uit artikel 12 van de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt blijkt dat wanneer de patiënt minderjarig is, het bij de wet van 22 augustus 2002 bedoelde recht op informatie uitgeoefend wordt door de ouders die het gezag over de minderjarige uitoefenen of door zijn voogd.

Rekening houdend met zijn leeftijd en maturiteit wordt de patiënt betrokken bij de uitoefening van zijn rechten. De in deze wet opgesomde rechten kunnen door de minderjarige patiënt, die tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat kan worden geacht, zelfstandig worden uitgeoefend.

- Artikel 4 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap, betreffende de rechtspositie van de minderjarige en de integrale jeugdhulp, stelt met betrekking tot de bekwaamheid van de minderjarige dat deze de rechten, opgesomd in dit decreet, zelfstandig uitoefent, onverminderd de rechten van de ouders. De minderjarige oefent bepaalde rechten zelfstandig uit op voorwaarde dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is, rekening houdend met zijn leeftijd en zijn maturiteit. De minderjarige van twaalf jaar of ouder wordt vermoed in staat te zijn tot een redelijke beoordeling van zijn belangen.

Artikel 21 van voormeld decreet stelt met betrekking tot de persoonsgegevens betreffende de gezondheid dat de verwerking van en de toegang tot die gegevens onderworpen is aan de relevante bepalingen uit de wetgeving tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens en betreffende de rechten van de patiënt.

2. Advies nr 38/2002 van 16 september 2002 van de Commissie uit eigen beweging betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van minderjarigen op Internet

Dit advies herinnert er aan dat de WVP geen onderscheid maakt tussen de bescherming van persoonsgegevens van kinderen en deze van volwassenen.

Een groot aantal artikelen laten niettemin een beoordelingsmarge en vereisen van diegene die ze toepast dat hij de rechten en belangen van de betrokken partijen afweegt.

Hoewel het Burgerlijk Wetboek de minderjarige omschrijft als de persoon van het mannelijke of vrouwelijke geslacht die de volle leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt¹, wordt in het algemeen een zekere gradatie aanvaard in de bescherming van de minderjarige, gaande van een versterkte in de eerste jaren die nadien verzwakt naarmate de minderjarige de leeftijd van 18 jaar nadert.

Bepaalde aspecten van de bescherming verzwakken aldus tussen 13 en 16 jaar wanneer de minderjarige overgaat van het stadium van kind naar dat van jongere.

Deze overgang steunt ondermeer op het onderscheidingsvermogen van het kind. Hoewel dit criterium kan variëren in functie van de praktische en juridische context, wordt deze bekwaamheid veelal gesitueerd tussen 12 en 14 jaar².

¹ Artikel 388 B.W.

² Dit is ondermeer het geval in Spanje (de gedragscode van de Spaanse vereniging voor elektronische handel met betrekking tot de gegevensbescherming op het Internet bevat bepalingen ter bescherming van de minderjarigen van minder dan 13 jaar), in de Verenigde Staten (de tekst van de Children On-line Privacy Protection Act van 21 oktober

3. Advies van de Commissie nr. 05/2004 van 10 mei 2004 over het voorontwerp van Decreet van de Vlaamse Regering betreffende het gezondheidsinformatiesysteem

Met betrekking tot het invoeren in het bedoelde ontwerp van decreet van een bepaalde leeftijdsgrens, vastgesteld op 14 jaar, voor het uitoefenen van het recht op inzage, merkte de Commissie op dat deze leeftijd inderdaad als referentie kan beschouwd worden maar niet kan gehanteerd worden als absoluut criterium waarvan niet zou kunnen afgeweken worden. Gezien de onmogelijkheid om voor alle individuen op uniforme wijze het ogenblik vast te leggen waarop zij geacht worden over voldoende maturiteit te beschikken om hun rechten uit te oefenen, moet de zorgverstrekker steeds de bereikte maturiteit kunnen beoordelen en op autonome wijze kunnen handelen voor de jongeren die zich onder deze leeftijdsgrens bevinden.

De memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet vermeldt dat de Raad van State deze opmerking van de Commissie heeft overgenomen.

4. Standpunt van de Commissie

§1. VOORAFGAANDE OPMERKINGEN

- a. De vraag die gesteld wordt en die onderworpen wordt aan evocatie voor de Commissie is deze van het evenwicht tussen de rechten en belangen van de betrokken partijen (zie B. 2. supra). Inderdaad, naarmate het onderscheidingsvermogen van de minderjarige zich ontwikkelt, vermindert de verantwoording voor de wettelijke vertegenwoordiger om de aan de persoonlijkheid verbonden rechten uit te oefenen.

Zowel de federale wetgever als de wetgever van het decreet (zie B.1.) hebben geoordeeld dat in de respectievelijke domeinen het recht van de minderjarige op uitoefening van zijn rechten met betrekking tot de persoonlijke levenssfeer duidelijker wordt in functie van zijn leeftijd, zijn maturiteit of zijn bekwaamheid om zijn belangen redelijk te beoordelen.

De gradatie gaat van een uitsluitende uitoefening van de rechten door de vertegenwoordiger van de minderjarige, over een gezamenlijke uitoefening (wet), een afzonderlijke (decreet) tot, tenslotte een autonome uitoefening door de minderjarige.

Overigens hebben de voormelde wetgevingen blijkbaar eveneens rekening gehouden met de aard van de betrokken gegevens en de praktische modaliteiten (controle door de beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg aangaande de geschiktheidsgraad van de patiënt).

- b. Zoals vermeld in de aanvraag kan de inschatting van de maturiteit en de autonomie van de minderjarige kinderen van een titularis niet gebeuren in het raam van een mededeling van een lijst van geneeskundige verstrekkingen en dit vooral ingevolge praktische bezwaren. Inderdaad, de mededeling van de lijst zou automatisch gebeuren zonder dat er sprake is van enig direct contact met de titularis of zijn minderjarige kinderen.

§ 2 ANALYSE

- a. Eerst en vooral herinnert de Commissie er aan dat wanneer een titularis zijn recht op toegang tot zijn gegevens uitoefent, hij niet automatisch het recht uitoefent van de minderjarige waarvan hij de wettelijke vertegenwoordiger is. Met andere woorden, de aanvraag moet de modaliteiten eerbiedigen van de artikelen 10 van de WVP en 32 van het Koninklijk besluit van 13 februari 2001 tot uitvoering van de WVP, en duidelijk

1998 neemt als leeftijdscriterium 13 jaar), en in Duitsland (de referentie is de leeftijd van 14 jaar : wet over de verspreiding van voor de jeugd gevaarlijke geschriften en media-inhoud – Gesetz über die Verbreitung jugendgefährdender Schriften und Medieninhalte, GjSM, 12 juli 1985).

vermelden dat het gaat om de gegevens van de minderjarige. Bij gebrek hieraan mogen de gegevens van de minderjarige niet meegedeeld worden.

- b. Omdat de betrokken gegevens een bijzonder gevoelig karakter hebben, stelt de Commissie bovendien en in het algemeen voor om in de mate van het mogelijke in het antwoord dat wordt verstrekt aansluitend op de uitoefening van het toegangsrecht door zowel de minderjarige zelf als door zijn vertegenwoordiger, slechts nomenclatuurcodes te gebruiken of algemene verwijzingen naar de gezondheidsverstrekkingen. Deze manier van werken laat toe dat de aanvrager een zekere controle heeft op de verrichte verstrekkingen, terwijl de omvang van de doorgegeven informatie en de inmenging in het privéleven wordt beperkt. Volgens de Commissie zou deze modus operandi moeten toelaten het merendeel van de moeilijkheden op te lossen.
- c. Algemeen gezien is de Commissie van mening dat een evenwicht moet worden gevonden tussen enerzijds de rechten van de minderjarige, erkend door verschillende normen, waaronder de WVP (het recht op toegang tot zijn gegevens en de bescherming van zijn privéleven) en anderzijds de rechten van de ouders, met name erkend door het Burgerlijk wetboek (het ouderlijk gezag waaruit de vertegenwoordiging voortvloeit).
- d. Het blijkt niettemin moeilijk om apriori staande te houden dat een minderjarige die de leeftijd van 12 jaar niet heeft bereikt over voldoende onderscheidingsvermogen beschikt om zijn toegangsrecht tot zijn gegevens uit te oefenen, terwijl, gelet op de leeftijd van het kind, het bestaan en de uitoefening van het ouderlijk gezag van zijn kant des te sterker gerechtvaardigd is, met inbegrip van de toepassing van het toegangsrecht van de minderjarige tot zijn persoonsgegevens. De Commissie is bovendien van mening dat in de meeste gevallen de wettelijke vertegenwoordiger op de hoogte is van de gezondheidsverstrekkingen die ten voordele van de minderjarige jonger dan 12 jaar werden verricht.³ Dientengevolge lijkt het logisch en overeenkomstig de WVP en de voormelde wet betreffende de rechten van de patiënt, om aan de vertegenwoordiger van de minderjarige, jonger dan 12 jaar, de controle over te laten over de realiteit en de juistheid van de verstrekkingen en de bedragen van de geregistreerde financiële tussenkomsten. Onder voorbehoud van de opmerking in littera b), kunnen deze gegevens, wanneer zij effectief worden gevraagd, dus medegedeeld worden aan de vertegenwoordiger van de minderjarige.
- e. Voor de minderjarigen ouder dan 12 jaar, is de Commissie van mening dat naast de mogelijkheid om zelf hun recht op toegang tot hun persoonsgegevens uit te oefenen – overigens in de WVP voorzien zonder restrictie - dit recht tegelijk kan worden uitgeoefend door de wettelijke vertegenwoordiger, voor zover hij in staat moet zijn de kosten te controleren voor de gezondheidsverstrekkingen die hij ten laste neemt. Het ziekenfonds moet dus aan de vraag om toegang tot deze gegevens tegemoetkomen zolang de vertegenwoordiger van de minderjarige beschouwd wordt als diegene die de kosten draagt voor de gezondheidsverstrekkingen voor zijn kind. De Commissie baseert zich hiervoor op het Burgerlijk wetboek.

De Commissie vestigt overigens de aandacht op de mogelijkheid voor de minderjarigen om in zekere mate terug te vallen op door de overheid erkende parallelle circuits, ja zelfs onderling op elkaar afgestemde consultaties met bepaalde artsen, die hen niet alleen de mogelijkheid bieden om buiten weten van hun ouders om, toegang te hebben tot de gepaste medische zorgen (gezinsplanning of andere) maar waar ook hun persoonlijke situatie in aanmerking wordt genomen. Op deze manier kan, hoewel marginaal, een vorm van bescherming van het privéleven van de betrokken minderjarigen worden voorzien.

³ Deze verstrekkingen werden trouwens in het grootste deel van de gevallen gevraagd door de wettelijke vertegenwoordiger.

In ieder geval kan niet worden uitgesloten dat in uitzonderlijke gevallen de geneesheer van het ziekenfonds, ingelicht door de minderjarige, zou kunnen beslissen om in het belang van de minderjarige geen of slechts een gedeelte van de gegevens van de minderjarige aan de vertegenwoordiger mede te delen.

- f. De Commissie meent ten slotte dat in de gevallen waarbij de gegevens van de minderjarige worden medegedeeld aan zijn vertegenwoordiger, er vermeld moet worden dat de persoonsgegevens van de minderjarige die hem in zijn hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige worden medegedeeld, moeten behandeld worden met eerbiediging van de WVP.

OM DEZE REDENEN,

De Commissie

1. beantwoordt in de bewoordingen en besluiten van onderhavig advies aan de evocatiebeslissing van de Voorzitter van het Sectoraal Comité van de Sociale Zekerheid van 21 februari 2006;

2. verzoekt het Sectoraal Comité van de Sociale Zekerheid aan onderhavig advies het gepaste gevolg voor te behouden, onder meer met naleving van artikel 44 van de wet van 15 januari 1990.

De administrateur,

De voorzitter,

(get.) Jo BARET

(get.) Michel PARISSÉ